

**XIX међународни научни скуп „Правнички дани –
Проф. др Славко Царић”
„ПРАВО, НАУКА И ДРУШТВО – АКТУЕЛНА
ПИТАЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ”**

**XIX International scientific meeting „Legal days –
Prof. Slavko Carić, PhD”
„LAW, SCIENCE AND SOCIETY – THE CURRENT
ISSUES AND PERSPECTIVES”**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
The University of Business Academy in Novi Sad
The Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad

Нови Сад, 23. септембар 2022.

Зборник радова са XIX међународног научног скупа

„Правнички дани – Проф. др Славко Царић“
„ПРАВО, НАУКА И ДРУШТВО – АКТУЕЛНА ПИТАЊА И ПЕРСПЕКТИВЕ“

23. септембар 2022. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Мирко Кулић **Др Гордана Бејатовић,**
редовни професор ванредни професор

Др Милан Почуча **Др Јелена Стојшић Даветић,**
редовни професор ванредни професор

Др Владимир Козар **Др Сања Шкорић,**
редовни професор ванредни професор

Др Милош Марковић **Др Маријана Младенов,**
редовни професор ванредни професор

Др Јелена Матијашевић **Др Срђан Дамњановић**
редовни професор ванредни професор

Др Предраг Мирковић **Др Марко Станковић,**
ванредни професор доцент

Др Дарко Голић **Др Маја Суботин**
ванредни професор доцент

Др Јоко Драгојловић
ванредни професор

За издавача:

Др Мирко Кулић, редовни професор

Уредник:

Др Милан Почуча, редовни професор

Штампа:

НС Мала књига плус, Нови Сад

Тираж: 150

ISBN 978-86-86121-51-6

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА - председник Научног одбора

Продекан за науку, квалитет и развој и шеф Грађанскоправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ

Ректор Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ

Декан Правног факултета за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе Универзитет Привредна академија у Новом Саду и ванредни професор Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ

Продекан за наставу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ

Продекан за међународну сарадњу и ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ

Шеф Кривичноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Шеф Теоријске и јавноправне катедре на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЖЕЉКО БЈЕЛАЈАЦ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР САЊА ШКОРИЋ

Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДУШАНКА ЂУРЂЕВ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ

Шеф катедре Кривичноправних наука Руске академије за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

АКАДЕМИК ДР НЕДЕЉКО СТАНКОВИЋ

Европски универзитет Брчко дистрикт и Ректор Европског универзитета „Kallos” Тузла и | Босна и Херцеговина

АКАДЕМИК ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ, ЕМЕРИТУС

Универзитет „Адриатик“ – Бар, Факултет за пословну економију и право | Република Црна Гора

АКАДЕМИК ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ

Судија, в.д. председника Врховног суда Црне Горе, Универзитет „Адриатик“ – Бар, Факултет за медитеранске пословне студије, Тиват | Република Црна Гора

PROF. DR DR. WOLFGANG ROHRBACH

Akademik Evropske akademije nauka u Salzburgu | Austrija

PROF. DR VANO TSERTSVADZE

Georgian Institute of Public Affairs | Gruzija

PROF. DR. AMER FAKHOURY

Dean College of Law American University in the Emirates | Ujedinjeni Arapski Emirati

ПРОФ. ДР РУДИКА ГМАЈНИЋ

Професор на Медицинском факултету у Осијеку и члан Хрватске академије медицинских наука | Република Хрватска

ДОЦ. ДР ЈАН ЈАНАЋ

Доцент на Факултету за менаџмент, Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ

Доцент на Факултету за менаџмент, Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР НЕЂО ДАНИЛОВИЋ

Редован професор Универзитет Никола Тесла у Београду и председник међународног удружења методолога друштвених наука у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР АЛБИНА ФАЗЛОВИЋ

Ванредни професор Европском универзитету Брчко дистрикт на Европском универзитету „Kallos” Тузла | Босна и Херцеговина

ПРОФ. ДР ЗОРАН ФИЛИПОВСКИ

Проректор за међународну сарадњу, Интернационални „Vision” Универзитет | Северна Македонија

PROF. DR ALEXIOS PANAGOPOULOS

University Neapolis Paphos Cyprus, master studys in public law and administration | Republika Kipar

ПРОФ. ДР НЕБОЈША ШАРКИЋ

Декан Правног факултета, Универзитета Унион у Београду | Република Србија

ДР МИШО ЂУРКОВИЋ

Научни саветник, Директор Института за Европске студије у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЧЛОВИЋ

Директор Института за упоредно право у Београду | Република Србија

ПРОФ. ДР БОГДАН ВУКОСАВЉЕВИЋ

European Research Institute for Strategic Studies | Словенија

ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ - Председник Организационог одбора

ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЈШИЋ ДАБЕТИЋ

ПРОФ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ

ДОЦ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ

ДОЦ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ

ДОЦ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ

ДОЦ. ДР МАЈА СУБОТИН

ДОЦ. ДР ВЛАДИМИР ШЕБЕК

МСР ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ

МСР АЊА КОПРИВИЦА

МСР МАРА ДЕСПОТОВ

МСР ТАМАРА КРСТИЋ

Секретар:

МСР АЊА КОПРИВИЦА, асистент

Др Иван Јоксић, редовни професор
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
e-mail: ijoksic@pravni-fakultet.info

Др Весна Рајаковић, доцент
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Универзитет Привредна академија у Новом Саду
e-mail: vesnarajakovic@yahoo.com

НОРМАТИВНИ И СТВАРНИ ДОПРИНОС РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ВЕЗИ СА ПОГЛАВЉЕМ 27

Сажетак:

Процес придруживања Европској унији њед сваку земљу њосиавља мноо њешких а нерешких и нерешивих задатака. Комплексност овог процеса и високи стандарди, које Европска унија њосиавља њед своје будуће чланице, исцљавају се у различитим сферама друштвеног живота. Разуме се да међу приоритетним областима јесте животна средина односно њудско њраво на здраву животну средину сваког човека. У њом њодегу настјају озбиљне њешкоће у две њодједнако важне равни реформисања будуће државе – чланице. У њвом делу се њо односи на њромене у нормативној сфери кроз измене и дојуне њосцјојених и доношење њоседних закона. На њај начин се настјаје обезбедити њодесни нормативни оквири у области реулисана различитих асцкаита животне средине. У друом делу се захцва реформисање државних институција у свим њранама државне власти, како би се обезбедио ефикасан начин њримене уставних и законских њрописа. Такође се осцнавају њоседна државна њела која се њримарно даве зашццијом животне средине. Кихова улога се осцваује кроз координацију са друим државним органима и институцијама. Нимало занемарљиву улогу има невладин секцор који, њуцем њројектних и ванњројектних активности, дојиноси њриближавању наше земље стандардима Европске уније на њодручју животне средине.

Кључне речи: Европска унија, Република Србија, животна средина, њудска њрава, стандарди, реформе.

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Животна средина представља правно подручје на коме се прелама примена више разнородних међународних и националних прописа. Њено правно позиционирање можемо пратити преко права на здраву животну средину као посебног њудског права. Оно припада трећој генерацији њудских права које је откривено и правно верификовано седамдесетих година 20. века. Од тада почиње интензивније интересовање за здраву животну средину у контексту њеног доброг или лошег утицаја на остала њудска права попут: права на живот, права на здравље и др. Зато је неопходно животну средину посматрати у ширем контексту. Она осцваује свој утицај, успостављањем позитивних и негативних међуодноса, према укупним друштвеним и привредним кретањима у земљи.

Подручје животне средине постаје предмет интересовања шире научне и стручне јавности. Покреће се читава серија конференција, међународних и регионалних сусрета лидера земаља, где се апострофира важност очувања животне средине. Осим тога, многи утицајни

људи у свету, који поседују огромна финансијска средства и запажену улогу у сфери бизниса и медија, својим индивидуалним ангажманом доприносе борби за очување животне средине. Под тим се подразумева читава лепеза мера и поступака којима се методом двоструког колосека, превенирају потенцијална загађења и изналазе решења за санирање оштећене животне средине. Заједнички именитељ различитих облика заштите животне средине огледа се у изградњи нормативних и институционалних капацитета како би се она најефикасније очувала.

Фактори који су успоравали напредак, на пољу заштите животне средине, имали су изражену политичку димензију. Они су дуго били владајући, у условима блоковске подељености света, када није било простора за суштински дијалог најмоћнијих земаља света. Зато се право на здраву животну средину појављује веома касно иако је она била предмет загађења, одмах након увођења и коришћења тзв. прљавих технологија. Користећи недовољну организованост међународне заједнице и одсуство свести о потреби очувања сопственог животног простора, самим тим и здравља људи, власници ових технологија су дуго година били неометани загађивачи планете.

Одлазак блоковске подељености света у историју довео је до новог прекомпоновања моћних земаља. У Европи расту интегришући процеси који резултирају настанком Европске уније. Њени оснивачи и чланови нимало случајно посвећују посебну пажњу очувању, унапређењу и заштити животне средине. Поред претходно донетих међународних докумената у овој области, у оквирима Европске уније имамо читаву лепезу прописа којима се примарно штити животна средина. У том циљу се формулишу посебни принципи који имају руководни карактер у овој области. Међу њима се посебно истиче принцип *зајадивач илаћа* по коме је субјекат, који је изазвао загађење, дужан санирати насталу штету. Државе чланице Европске уније, као и оне које се налазе у предприступној или приступној фази учлањења, у оквирима реформи свог законодавства, уградиле су овај принцип у националне прописе у области животне средине.

Важан моменат у укупном процесу приступања Европској унији односи се на отварање посебних поглавља. Она се односе на различите сегменте државе које треба правно и институционално ускладити са захтевима Европске уније. Поглавље 27 се тиче животне средине и читавог каталога стандарда које је потребно достићи у овој области. Реч је о сложеном поступку који мора обухватити реформисање нашег државног апарата и оснивање нових државних органа. Наша земља је приступила отварању Поглавља 27 и започела процес хармонизације нашег законодавства са европским решењима. Овај процес је обухватио оснивање посебних државних органа и институција, укључујући ширење надлежности постојећих на подручје животне средине.

Важан искорак у овом правцу свакако је оснивање новог Министарства заштите животне средине Републике Србије. Министарство се базично бави животном средином и непосредно учествује у реализацији захтева предвиђених Поглављем 27. С обзиром да се ради о финансијски најзахтевнијем поглављу опредељена су велика новчана средства. Она се мере милионима евра што довољно говори о обиму посла који треба обавити како би се испунили очекивани резултати у овој области.

Невладино сектор има запажену улогу у односу на поступање наше државе у вези са Поглављем 27. Делатност невладиних организација које се баве животном средином, било кроз поштовање права на здраву животну средину или непосредним учешћем у активностима њеног очувања, представља важан сегмент укупних активности на овом

пољу. То се чини кроз непосредно учешће истакнутих појединаца и невладиних организација у реализацији задатака или остваривањем надзора и критичким односом према до сада урађеном. Једном речју, потребна је интензивна сарадња владиног и невладиног сектора како би се успешно испунили услови предвиђени у Поглављу 27.¹⁾

МЕЂУНАРОДНИ ПРАВНИ ОКВИРИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Животна средина побуђује озбиљније интересовање међународне јавности у другој половини 20. века. Упоредо са развојем људских права подручје животне средине добија на значају. Показало се да није довољно предузимати мере, у правцу заштите животне средине, ако претходно нису конципиране у релевантним међународним правним инструментима.²⁾ Сходно томе, активности међународних организација довеле су до успостављања правно-институционалних механизма. У погледу правних механизма неопходно је конституисати систем правних норми које би скупа биле део друштвеног система.³⁾

Уважавајући значај регулисања животне средине у правно-институционалним оквирима, међународна заједница је предузела конкретне кораке у том правцу. Доноси се Декларација у оквиру Конференције Уједињених нација о животној средини усвојеној у Стокхолму 1972. године.⁴⁾ Декларацијом је дефинисано да је човек истовремено производ и творац своје околине, која му даје средства за живот у физичком смислу и која му омогућава интелектуални, морални, друштвени и духовни напредак. Као основни циљ еколошког развоја наводи се смањење ризика у погледу услова живота и побољшање квалитета живота, уз поклањање посебне пажње заштити животне средине при остварењу тих циљева. Упоредо са Стокхолмском декларацијом донета је Одлука о оснивању централног органа Уједињених нација који би се бавио проблемом заштите животне средине и координацијом активности на овом плану. Програм Уједињених нација за животну средину (УНЕП) је почео са радом наредне тј. 1973. године. Ово су били почетни кораци који су иницирали касније доношење већег броја међународних и регионалних правних инструмената у овој области. Управни

1) „Будући да проблеми животне средине не познају националне границе, јасно је да би они требало да постану један од приоритета регионалне сарадње. Ово и због тога што је заштита животне средине једна од најважнијих области и политика Европске уније и једна од оних где је учешће цивилног друштва препознато и посебно подстицано”. Бобић, М., Тодић, Д. (2010). Улога јавности и еколошких невладиних организација у светлу придруживања Србије Европској унији. *Годишњак Факултета за културу и медије*, 2(2), стр. 76.

2) „Занимљиво је да су значајнији искораци на научном и образовном пољу направљени у англоамеричком правном подручју, које је карактеристично по казуизму, а не на простору континенталне Европе, познатом по дубоким филозофским промишљањима, високом нивоу апстрактности, систематици и системизацији. Они који се баве упоредним правом знају да се то може објаснити чињеницом да у англоамеричком свету доминира тзв. предметна систематика. Наиме, правна правила су груписана по предмету правног регулисања”. Николић, Д. (2019). Правци развоја права животне средине. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 58(82), стр. 65.

3) Чавошки, А. (2004). *Еколошко право*. Београд: Службени гласник, стр. 72.

4) *Report of the United Nations Conference on the Human Environment*, Stockholm, 5–16. јун 1972. (A/CONF.48/14/Rev.1), део I, поглавље I.

савет УНЕП је 1975. године донео одлуку о већој улози на подручју животне средине. Зато је усвојена Стратегија развоја еколошког права уз пуно поштовање следећих смерница:⁵⁾

- систематско прикупљање информација из еколошког права;
- разрада основних начела са Штокхолмске конференције;
- утицај на развој међународног уговорног регулисања животне средине уз пуно ангажовање међународних организација;
- утицај на наставно-научне установе да уведу систематско изучавање и праћење еколошког права у својим програмима и научним пројектима;
- подстицање компаративног приступа у изучавању унутрашњих прописа других земаља у области еколошког права;
- подршка и пружање техничке помоћи ради даљег унапређења еколошког права у земљама у развоју.

После дужег времена, на међународној правној сцени, можемо запазити активније кораке у правцу даљег продубљивања правних оквира заштите животне средине. То се односи на 1992. годину, када се одржава Конференција УН о животној средини и развоју (UNCED) у Рио де Женеиру. Изражена је глобална еколошка забринутост за питања глобалног загревања и губитка биолошке разноврсности. Усвојеном Декларацијом су формулисани следећи руководни принципи:

1. Одрживи развој. Прилагођавање структуре и динамике људских делатности структури и динамици животне средине врши се тако да се задовољавањем потреба садашњих генерација не угрожава право и могућност будућих генерација на повољне услове живота.
2. Интегралност. Усклађен (одрживи) привредни развој са заштитом животне средине обезбеђује се успостављањем интегралног система заштите животне средине, планирањем и управљањем природним богатствима и спровођењем мера заштите животне средине.
3. Превентивност. Загађивање животне средине се спречава на месту настајања. Ако одређене активности представљају ризик или опасност по животну средину, предузимају се посебне мере за њихово спречавање или ограничавање.
4. Процена утицаја. При планирању и спровођењу активности које би могле имати негативан утицај на животну средину, спроводи се поступак процене утицаја на животну средину.
5. Квалитет. Заштита животне средине остварује се прописивањем норми квалитета животне средине, производа, процеса и услуга, као и других мера и услова заштите животне средине.
6. Поновна употреба и рециклажа. Материје које се могу поново употребити, рециклирати или биолошки разградити имају предност при коришћењу.
7. Корисник плаћа. Корисник природног богатства плаћа накнаду за његово коришћење и обавезан је да рекултивише деградирани простор.

⁵⁾ Попов, Д. (2013). Начела заштите животне средине у документима Уједињених нација, Европске уније и Закона о заштити животне средине Републике Србије. *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 48 (2), стр. 132.

8. Загађивач плаћа. Загађивач сноси трошкове предузимања превентивних и других мера заштите животне средине и одговоран је за загађивање и штету нанесену животnoj средини.
9. Јавност података. Подаци о стању животне средине су јавни.
10. Обавештавања. Надлежни државни органи благовремено и објективно обавештавају јавност о стању животне средине и о загађењима која могу представљати опасност по живот и здравље људи и животну средину.
11. Образовање и јачање свести. Научне установе, установе у области образовања, информисања, културе и друге установе, као и удружења грађана, у оквиру својих делатности, подстичу, усмеравају и обезбеђују унапређење свести о значају заштите животне средине.

Почетна замисао творца овог документа односила се на пружање свеобухватног оквира за даље деловање међународне заједнице и националних законодавстава у области животне средине. Будући догађаји и усвојени правни документи одредили су претходно наведене принципе.

Каталогу важних докумената у области животне средине припада Конвенција о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и приступу правосудју у питањима животне средине из 1998. године, која је у јавности познатија као Архуска конвенција. Судећи по времену усвајања и садржају њених одредаба, можемо констатовати да ова Конвенција представља даљу конкретизацију раније донетих докумената.⁶⁾ Ова Конвенција се може сматрати важним инструментом јачања права грађана у области животне средине у Европи и Централној Азији. Политички лидери и припадници невладиног сектора земаља у транзицији сматрају ову Конвенцију општим оквиром развоја демократије у области животне средине и цивилног друштва.⁷⁾

Архуском конвенцијом се доприноси отворенијем приступу у заштити животне средине. Зато је неопходно изградити правила и процедуре о учешћу јавности и створити услове да та правила и процедуре што ефикасније функционишу у пракси. Њена сврха је да се ова питања поставе на одговарајуће основе на подручју животне средине како би били обезбеђени услови за примену савремених стандарда у овој области. У том процесу се апострофира важност апарата јавне управе и свих који врше функције у име јавне управе.⁸⁾

У одредби члана 1. Архуске конвенције је одређен циљ њеног доношења и донети будуће примене. Он се састоји у давању доприноса заштити права сваког појединца садашњих и будућих генерација на живот у животној средини адекватној његовом здрављу и благостању, свака Страна ће гарантовати право на доступност информација, учешће јавности у доноше-

6) Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention). Извор: file:///C:/Users/Ivan/AppData/Local/Microsoft/Windows/Temporary%20Internet%20Files/Content.IE5/2GONRJWQ/cep43e.pdf (доступно 15.04.2022.).

7) Петковић, Г. (2012). *Архуска конвенција у контексту ОЕБС/УНЕЦЕ доприноса развоју међународној права животне средине*. Нови Сад: Equilibrium, стр. 20.

8) Тодић, Д., Дураћ, М. (2003). *Демократизација њолијике животне средине*. Београд: Регионални центар за животну средину за Централну и Источну Европу, стр. 13.

њу одлука и право на правну заштиту у питањима животне средине, у складу са одредбама ове Конвенције.⁹⁾

Заједнички именовани предвиђених решења огледа се у омогућавању грађанима да привремено и објективно добију тражене информације о животnoj средини. Њихова доступност се обезбеђује унапред утврђеним начинима деловања надлежних органа у поступку. Успостављање правно-институционалних механизма, у складу са одредбама Архуске конвенције, представља искорак у правцу потпунијег решења спорних ситуација у пракси.¹⁰⁾

Наша земља је 2009. године ратификовала Архуску конвенцију, са анексима I и II, чиме је она постала део нашег националног законодавства.¹¹⁾ Република Србија се определила да решавање спора око тумачења или примене Конвенције поднесе Међународном суду правде (члан 3.). На овај начин је обезбеђен независан приступ у тумачењу језика и слога Конвенције.

НАЦИОНАЛНИ ПРАВНИ ОКВИРИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Животна средина ужива посебан и донекле специфичан статус у нашем националном праву. То је резултат чињенице да проблематици животне средине треба приступити из угла различитих грана права. Тако се доприноси њеној свеобухватнијој заштити. Њено ремећење и проузроковање загађења представља крајњу последицу лошег односа човека и друштва према својој околини а у крајњем случају и у односу на укупно здравље становништва. Зато на нашој правној сцени можемо издвојити два, подједнако важна, аспекта у заштити животне средине и то: општи и кривичноправни.

Општи оквири заштите животне средине присутни су у базичним прописима у којима се она правно уређује у нашој земљи. У том погледу Закон о заштити животне средине пружа опште оквири у којима се требају кретати наши грађани и надлежни државни органи.¹²⁾ Овим законом уређује се интегрални систем заштите животне средине којим се обезбеђује остваривање права човека на живот и развој у здравој животној средини и уравнотежен однос привредног

9) „Информација о животној средини” представља сваку информацију у писменом, визуелном, звучном, електронском или другом материјалном облику о: стању елемената животне средине, факторима као што су супстанце, енергија, бука и зрачење, и стању здравља и безбедности људи (члан 2. став 3. Конвенције).

10) „Усвајањем Конвенције успостављени су разни механизми и предузете активности како би се унапредило њено спровођење. Такви механизми и активности развијени су како би осигурали да Конвенција остане трајни инструмент који се поштује и стално развија. Један од таквих механизма је и Протокол о регистру испуштања и преноса загађујућих супстанци, усвојен на Петој министарској конференцији „Животна средина за Европу», одржаној у украјинском граду Кијеву, маја 2003. године. То је међународни уговор који формално представља протокол уз Архуску конвенцију, али има и низ обележја независног уговора и могу му приступити и стране које нису стране потписнице Конвенције. Примарни циљ Протокола је унапређење приступа јавности информацијама успостављањем јединствених, целовитих националних регистара испуштања и преноса загађујућих супстанци. Све стране потписнице Протокола дужне су да успоставе регистар испуштања и преноса загађујућих материја и учине га доступним јавности путем интернета». Комненић, Д. (2012). Архуска конвенција - нови приступ заштити животне средине. *Правни записи*, 3(1), стр. 158-159.

11) Закон о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине, Службени гласник РС – Међународни уговори, бр. 38/ 2009.

12) Закон о заштити животне средине, Службени гласник РС, бр. 135/2004-95/2018.

развоја и животне средине у Републици Србији (члан 1.). У одредби члана 2. Закона прописано је да систем заштите животне средине чине мере, услови и инструменти за:

- 1) одрживо управљање, очување природне равнотеже, целovitости, разноврсности и квалитета природних вредности и услова за опстанак свих живих бића;
- 2) спречавање, контролу, смањивање и санацију свих облика загађивања животне средине.

Законодавац је предвидео основна *начела животној средине* којих се морају придржавати субјекти који по њему поступају. У питању су следећа начела: 1) начело интегралности; 2) начело превенције и предострожности; 3) начело очувања природних вредности; 4) начело одрживог развоја; 5) начело одговорности загађивача и његовог правног следбеника; 6) начело «загађивач плаћа»; 7) начело «корисник плаћа»; 8) начело супсидијарне одговорности; 9) начело примене подстицајних мера; 10) начело информисања и учешћа јавности и 11) начело заштите права на здраву животну средину и приступа правосуђу (члан 9. Закона). У делу који се односи на посебне законе прописана је могућност да се одрживо управљање природним вредностима и заштита животне средине уређују овим законом, посебним законима и другим прописима (члан 10. Закона). На тај начин се најефикасније обезбеђује интегралан приступ у заштити животне средине у нашој земљи. То подразумева интегрални систем управљања, чију нормативну окосницу чини Закон о заштити животне средине и каталог посебних закона у овој области.¹³⁾

Целовитост овог Закона огледа се у детаљној разради свих важнијих питања у вези са превенирањем и санирањем загађења животне средине. Такође се обезбеђује праћење стања (мониторинг) животне средине у нашој земљи. Мониторинг се врши систематским праћењем вредности индикатора, односно праћењем негативних утицаја на животну средину, стања животне средине, мера и активности које се предузимају у циљу смањења негативних утицаја и подизања нивоа квалитета животне средине (члан 70. Закона).

Већи број научних истраживања у области животне средине показао је значај континуираног мониторинга. Притом су, у обради информација везаних за животну средину, присутни следећи садржаји:¹⁴⁾

- мониторинг животне средине средствима даљинске детекције и комбинацијом података који дотичу са свих страна света;
- дељења и интеграције информација животне средине дуж политичких и административних граница;
- напредне технике анализе података базиране на моделима се карактеришу пребацавањем фокуса са база података на динамичку структуру система;
- начин обраде информација о животној средини је све детаљнији и обимнији, са циљем постизања веће еколошке ефикасности и економских система.

Кривичноправни оквири заштите животној средине представљају крајње средство (*ultima ratio*). За њима се посеже када није могуће, у оквирима других прописа, спречити загађење животне средине. Новелирање нашег кривичног законодавства резултирало је доношењем Кривичног законика из 2005. године (ступило на снагу 01.01.2006. године).¹⁵⁾ У

¹³⁾ Види: Тодић, Д. (2017). Савремено законодавство Републике Србије у области животне средине - од «интегралног система» ка хиперпродукцији прописа. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 56(77), стр. 6-7.

¹⁴⁾ Цит. према: Љешевић, М., Милановић, М. (2004). Улога информационих система у истраживању и заштити животне средине. *Зборник радова - Географски факултет Универзитета у Београду*, (52), стр. 124.

¹⁵⁾ Кривични законик, Службени гласник РС, бр. 85/2005-35/2019.

посебном делу Законика је уведена посебна група кривичних дела против животне средине (глава XXIV). Предвиђен је већи број кривичних дела којима се инкриминишу различити аспекти нарушавања животне средине. У литератури се кривична дела против животне средине класификују у три категорије:

- права еколошка кривична дела која се налазе у одредбама КЗ Србије (члан 260-277.) којима се штити животна средина у целини;
- неправа еколошка кривична дела која се налазе у одредбама КЗ Србије али у оквиру кривичних дела која припадају другим групама;
- споредна еколошка кривична дела која се налазе ван КЗ Србије у одредбама споредног законодавства.¹⁶⁾

У оквиру нашег Кривичног законика је, такође, могуће класификовати кривична дела. Притом се начини систематизације кривичних дела против животне средине заснивају на претходно утврђеним критеријумима. Најприхватљивијом се чини систематизација кривичних дела против животне средине у оквирима четири посебне групе:

- општа група кривичних дела против животне средине (загађење животне средине члан 260. КЗС, непредузимање мера заштите животне средине члан 261. КЗС, противправна изградња и стављање у погон објеката и постројења који загађују животну средину члан 262. КЗС, оштећење објеката и уређаја за заштиту животне средине члан 263. КЗС, оштећење животне средине члан 264. КЗС, уништење, оштећење и изношење у иностранство заштићеног природног добра члан 265. КЗС, повреда права на информисање о стању животне средине члан 268. КЗС);
- кривична дела у вези са опасним материјама (уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја члан 266. КЗС, недозвољена изградња нуклеарних постројења члан 267. КЗС);
- кривична дела против биљног и животињског света (убијање и мучење животиња члан 269. КЗС, преношење заразних болести код животиња и биљака члан 270. КЗС, несавесно пружање ветеринарске помоћи члан 271. КЗС, производња штетних средстава за лечење животиња члан 272. КЗС, загађивање хране и воде за исхрану, односно напајање животиња члан 273. КЗС, пустошење шума члан 274. КЗС, шумска крађа члан 275. КЗС);
- кривична дела у вези са ловом и риболовом (незаконит лов члан 276. КЗС, незаконит риболов члан 277. КЗС).¹⁷⁾

У групи кривичних дела против животне средине присутан је велики број кривичних дела којима се, осим заштите животне средине, штити и биљни и животињски свет. Заједничка одлика кривичних дела којима се примарно штити животна средина уочљива је кроз присуство бланкетних одредби које чине саставни део посебних закона из области заштите животне средине. Опште кривично дело, у оквиру групе кривичних дела против животне средине, јесте загађење животне средине (члан 260. КЗС). *Основни облик* кривичног дела постоји када учинилац кршећи прописе о заштити, очувању и унапређењу животне средине загади ваздух, воду или земљиште у већој мери или на ширем простору. Радња кривичног дела је последично одређена и састоји се у широкој лепези начина извршења. Потребно је да се предузетим радњама оствари последица кривичног дела тако што се кршењем прописа о заштити, очувању и унапређењу животне средине загади ваздух, вода или земљиште у већој мери или на ширем простору. Кршење прописа

¹⁶⁾ Јовашевић, Д. (2011). Еколошки криминалитет у Србији – теорија, законодавство, пракса. *Темајски зборник - Екологија и право*. Ниш: Правни факултет - Центар за публикације, стр. 234-235.

¹⁷⁾ Чејовић, Б. (2006). *Кривично право – општи и посебни део*. Београд: Досије, стр. 582-583.

из споредног законодавства, којима се регулише област животне средине, кроз заштиту, чување и унапређење, говори нам о акцесорној улози кривичног права у односу на релевантне одредбе управног законодавства. *Трећи и четврти облик* овог кривичног дела постоје када је дошло до уништења или оштећења животињског или биљног света великих размера или до загађења животне средине у тој мери да су за његово отклањање потребни дуже време или велики трошкови.¹⁸⁾

Код осталих кривичних дела, која имају еколошки предзнак, пружа се заштита појединим деловима екосистема. У њима су присутна решења која су добрим делом резултат процеса хармонизације наших са прописима Европске уније. Она се налазе у оквиру Кривичног законика и посебних закона.¹⁹⁾

НОРМАТИВНО УРЕЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У СКЛАДУ СА ПОГЛАВЉЕМ 27

Поглавље 27 представља једно од правно најзахтевнијих и финансијски најскупљих поглавља које наша земља мора да отвори на путу уласка у Европску унију. Негде око 1/3 законодавства генусно припада животной средини што подразумева његово усклађивање са комунитарним правом ЕУ. На том путу, пуном препрека, означено је више проблема који се морају решавати. Њиховим сумирањем можемо издвојити три подручја:

- 1) недостатак административних капацитета;
- 2) проблем финансирања;
- 3) недовољна едукација.²⁰⁾

Наша земља је преузела велики број захтева из Поглавља 27 којима се покривају различита подручја и домени заштите животне средине. Посебно се апострофира важност превентивног деловања како би се предупредило даље нарушавање животне средине коришћењем тзв. прљавих технологија. У техничком смислу је неопходно реформисање нашег законодавства по секторима који се односе на следећа подручја:

- Сектор хоризонталног законодавства,
- Сектор заштите ваздуха,

¹⁸⁾ Јоксић, И. (2012). *Кривичнојравна заштитна животне средине у законодавству и пракси у: Зборник - Екологија и право*. Београд: Институт за упоредно право - Правни факултет Универзитета Унион, стр. 24-25.

¹⁹⁾ „Законодавство ЕУ у области животне средине је веома важно за државе у транзицији из више разлога. Првенствено у државама чланицама ЕУ хармонизује се еколошко законодавство и на тај начин осигурава висок ниво квалитета животне средине. Али ова хармонизација се све више односи и на грађане у свим деловима Европе што, између осталог, омогућава боље функционисање интерног европског тржишта. Зато су државе кандидати, у које спада и Република Србија, у обавези да до датума приступања усвоје законодавство ЕУ у области животне средине”. Живковић, Т. (2014). О усаглашавању националних прописа у области животне средине с правом Европске уније. *Правни записи*, 5(1), стр. 200.

²⁰⁾ „Правна тековина ЕУ везана за Поглавље 27 односи се на око 300 главних законских прописа који треба да буду транспоновани у национално законодавство у кратком року, а такође и такозвани „case law” - одлуке Европског суда правде, ставове и резолуције усвојене од стране ЕУ, као и међународне споразуме које је ЕУ склопила. ЕУ такође очекује да држава има снажан управљачки капацитет своје администрације и система судства. У области природе, посебан анекс који ће описати тренутно стање државе кандидата ће се додати на коначни Уговор о приступању Европској унији”. Ђерег, Н., Тоскић, Ц. (2020). *Владавина права кроз поглавље 27 животне средине и климатске промене*. Београд: Национални конвент о Европској унији, стр. 4.

- Сектор управљања отпадом,
- Сектор квалитета вода,
- Сектор заштите природе,
- Сектор контроле индустријског загађења,
- Сектор управљања хемикалијама,
- Сектор заштите од буке,
- Сектор климатских промена,
- Сектор цивилне заштите,
- Сектор шумарства,
- ГМО сектор.

У оквиру каталога дефинисаних области из Поглавља 27 посебно се инсистира на испуњавању обавеза у оквиру климатског и енергетског пакета Европске уније и Париског споразума. Захтева се одустајање од коришћења фосилних горива а нарочито угља. С обзиром да су наше термоелектране главни произвођачи струје у земљи онда је неопходно прећи на друге начине производње електричне енергије. У извештајима о загађењу животне средине у нашој земљи наводи се присуство значајног нарушавања животне средине, самим тим живота и здравља људи.

Ратификацијом Уговора о оснивању Енергетске заједнице за југоисточну Европу наша земља је преузела обавезе које се односе на смањење загађења животне средине.²¹⁾ У складу са овим Уговором, активности Енергетске заједнице обухватају (члан 3.):

- имплементацију релевантног *acquis communautaire* о енергетици, заштити животне средине, конкуренцији и обновљивим изворима од стране Уговорних Страна,
- успостављање посебног регулаторног оквира који ће омогућити ефикасно функционисање тржишта Мрежне Енергије широм територија Уговорних Страна и делом територије Европске заједнице, укључујући и стварање јединственог механизма прекограничног преноса и/или транспорта Мрежне Енергије и надгледање једностранних мера заштите
- стварање тржишта Мрежне Енергије без унутрашњих граница за све Стране, укључујући координацију узајамне помоћи у случају озбиљних поремећаја у енергетским мрежама или спољних поремећаја, а које може обухватити и остварење заједничке спољне трговинске политике у енергетици.

Правила и стандарди у Поглављу 27 подразумевају корените промене у нашој земљи. Оне се првенствено односе на правно-институционално прилагођавање. Међутим, овај процес захтева велика финансијска средства без којих није могуће спровести неопходне промене. Важан корак у том правцу је учињен доношењем Закона о накнадама за коришћење јавних добара из 2018. године.²²⁾ Овим законом уређују се накнаде за коришћење јавних добара, и то: обвезник плаћања, основица, висина, начин утврђивања и плаћања, припадност прихода од накнаде, као и друга питања од значаја за утврђивање и плаћање накнада за коришћење

²¹⁾ Закон о ратификацији уговора о оснивању енергетске заједнице између европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше југословенске републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и привремене мисије Уједињених нација на Косову у складу са резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација, Службени гласник РС, бр. 62/2006.

²²⁾ Закон о накнадама за коришћење јавних добара, Службени гласник РС, бр. 95/2018-15/2021.

јавних добара (члан 1.). На овај начин је обједињен систем наплате јавних добара који је раније био издељен у 13 различитих закона.

Европска комисија, у својим годишњим извештајима, разматра укупан напредак наше земље у погледу обавеза на путу чланства у Европску унију. Успех наше земље, на подручју испуњења стандарда из Поглавља 27, образлаже се на начин да је остварен изванредан ниво припремљености у области животне средине и климатских промена. Уопштено, Србија је остварила ограничен напредак прошле године, углавном у стратешком планирању. Препоруке из 2019. године и даље важе. Србија треба знатно да повећа своје амбиције када је реч о постизању зелене транзиције и да настави да се усредсређује на:

- побољшање административних и финансијских капацитета централних и локалних органа јавне управе, нарочито Агенције за заштиту животне средине и инспекција за заштиту животне средине, намену и коришћење прихода од накнада за заштиту и унапређивање животне средине у сврху заштите животне средине, изградњу делотворног институционалног уређења за управљање инвестицијама у области животне средине, као и даље побољшање међуинституционалне координације, нарочито међу институцијама на централном и локалном нивоу;

- интензивирање рада на спровођењу и примени, као што је затварање непрописних депонија, инвестиције у смањење количине, разврставање и рециклажу отпада, побољшање мониторинга квалитета ваздуха, побољшање управљања речним сливовима и припрему за мрежу Натура 2000;

- спровођење Париског климатског споразума, између осталог усвајањем свеобухватне стратегије за климатске промене и Закона о климатским променама, који би били усклађени са оквиром ЕУ за климатску и енергетску политику до 2030. године и добро интегрисани у све релевантне секторе, као и израдом Националног енергетског и климатског плана, у складу са обавезама које прописује Енергетска заједница.²³⁾

ЗАКЉУЧАК

Процес придруживања наше земље Европској унији укључује испуњење великог броја услова садржаних у појединачним поглављима. Међу њима значајно место припада животној средини која спада у најосетљивије подручје. Под тим се подразумева достизање стандарда какви већ постоје у земљама чланицама Европске уније. Међутим, не треба заборавити да се здрава животна средина најпре посматра као људско право на здраву животну средину сваког човека. Ово право се стиче рођењем и није потребно додатно испуњавање услова да би сваки човек могао бити његов живалац.

Најпре у оквиру СФРЈ и СРЈ, а после тога и као независна држава, Србија је у своје законодавство уградила најзначајније правне инструменте у области људских права, укључујући право на здраву животну средину. Зато је нормативни допринос у области животне средине неопходно ценити у контексту укупних напора наше земље да сопствено законодавство усклади са међународним и европским стандардима.

Поглавље 27 представља важно подручје које се примарно односи на животну средину. У њему су присутни захтеви за усклађивањем правно-институционалних капацитета наше земље по мерилима Европске уније. У питању је веома скуп процес који захтева огромна

²³⁾ Република Србија, Извештај за 2020. годину, Европска комисија, доступно на: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/serbia_report_2020_SR.pdf (доступно 22.04.2022.), стр. 116.

финансијска улагања како би се наша индустрија и привреда прилагодили европским стандардима. То практично значи напуштање тзв. прљавих технологија које представљају највеће загађиваче животне средине. У питању су термоелектране које су означене главним загађивачима у земљи. У крајњој инстанци је неопходан прелазак на алтернативне начине производње струје који нису опасни по животну околину.

Европска комисија је у редовним годишњим извештајима указивала на степен напретка наше земље у реализацији процеса придруживања Европској унији. У погледу Поглавља 27, у последња два извештаја, наводи се ограничен напредак наше земље у области животне средине. Такође се наводе сегменти у којима је неопходно наставити даље усредсређивање на плану зелене транзиције.

Ivan Joksić, PhD, Full Professor

*Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad*

Vesna Rajakovic, PhD, Assistant Professor

*Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad*

NORMATIVE AND ACTUAL CONTRIBUTION OF THE REPUBLIC OF SERBIA IN CONNECTION WITH CHAPTER 27

Summary:

The process of joining the European Union poses many difficult and often unsolvable tasks for every country. The complexity of this process and the high standards, that the European Union sets for its future members, are manifested in various spheres of social life. It is understood that among the priority areas is the environment, ie the human right to a healthy environment for every human being. In this regard, serious difficulties arise in two equally important levels of reform of the future member state. In the first part, it refers to changes in the normative sphere through amendments to existing and the adoption of special laws. In this way, efforts are made to provide appropriate normative frameworks in the field of regulating various aspects of the environment. The second part calls for the reform of state institutions in all branches of state power, in order to ensure an efficient way of applying constitutional and legal regulations. Special state bodies are also being established, which primarily deal with environmental protection. Their role is realized through coordination with other state bodies and institutions. The non-governmental sector has a not insignificant role which, through project and extra-project activities, contributes to the approximation of our country to the standards of the European Union in the field of environment.

Keywords: *European Union, Republic of Serbia, environment, human rights, standards, reforms.*

ЛИТЕРАТУРА

1. Ђереџ, Н., Тоскић Ц. (2020). *Владавина њрава кроз њоїлавље 27 живоїтна средина и климаїтске њромене*. Београд: Национални конвент о Европској унији
2. Јовашевић, Д. (2011). *Еколошки криминалитет у Србији – теорија, законодавство, пракса. Тематски зборник - Екологија и њраво*. Ниш: Правни факултет - Центар за публикације, стр. 109-134

3. Јоксич, И. (2012). *Кривичнојравна заштити животне средине у законодавству и пракси у: Зборник - Екологија и право*. Београд: Институт за упоредно право - Правни факултет Универзитета Унион, стр. 20-32
4. Комненић, Д. (2012). Архуска конвенција - нови приступ заштити животне средине. *Правни записи*, 3(1), стр. 153-176
5. Љешевић, М., Милановић, М. (2004). Улога информационог система у истраживању и заштити животне средине. *Зборник радова - Географски факултет Универзитета у Београду*, (52), стр. 121-140
6. Николић, Д. (2019). Правци развоја права животне средине. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 58(82), стр. 61-79
7. Попов, Д. (2013). Начела заштите животне средине у документима Уједињених нација, Европске уније и Закона о заштити животне средине Републике Србије. *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 48 (2), стр. 131-146
8. Петковић, Г. (2012). *Архуска конвенција у контексту ОЕБС/УНЕЦЕ доприноса развоју међународног права животне средине*. Нови Сад: Equilibrium
9. Тодић, Д., Дураћ, М. (2003). *Демократизација политичке животне средине*. Београд: Регионални центар за животну средину за Централну и Источну Европу
10. Бобић, М., Тодић, Д. (2010). Улога јавности и еколошких невладиних организација у светлу придруживања Србије Европској унији. *Годишњак Факултета за културу и медије*, 2(2), стр. 71-92
11. Тодић, Д. (2017). Савремено законодавство Републике Србије у области животне средине - од «интегралног система» ка хиперпродукцији прописа. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 56(77), стр. 1-16
12. Чавошки, А. (2004). *Еколошко право*. Београд: Службени гласник
13. Чејовић, Б. (2006). *Кривично право – општи и посебни део*. Београд: Досије
14. Живковић, Т. (2014). О усаглашавању националних прописа у области животне средине с правом Европске уније. *Правни записи*, 5(1), стр. 197-216

Прописи

1. Закон о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине, Службени гласник РС – Међународни уговори, бр. 38/ 2009.
2. Закон о заштити животне средине, Службени гласник РС, бр. 135/2004-95/2018.
3. Кривични законик, Службени гласник РС, бр. 85/2005-35/2019.
4. Закон о ратификацији уговора о оснивању енергетске заједнице између европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше југословенске републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и привремене мисије Уједињених нација на Косову у складу са резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација, Службени гласник РС, бр. 62/2006.
5. Закон о накнадама за коришћење јавних добара, Службени гласник РС, бр. 95/2018-15/2021.

Материјали

1. Report of the United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm, 5–16. јун 1972. (A/CONF.48/14/Rev.1), део I, поглавље I
2. Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters (Aarhus Convention). Извор: file:///C:/Users/Ivan/AppData/Local/Microsoft/Windows/Temporary%20Internet%20Files/Content.IE5/2GONRJWQ/сер43е.pdf (доступно 15.04.2022.)
3. Република Србија, Извештај за 2020. годину, Европска комисија, доступно на: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/serbia_report_2020_SR.pdf (доступно 22.04.2022.)

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

001:34(082)
316.3:34(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани - проф. др Славко Царић
(19 ; 2022 ; Нови Сад)**

Право, наука и друштво - актуелна питања и перспективе : [зборник радова] = Law, science and society - the current issues and perspectives : [proceedings] / XIX међународни научни скуп "Правнички дани - Проф. др Славко Царић", Нови Сад, 23. септембар 2022. = XIX international scientific meeting "Legal days - Prof. Slavko Carić, PhD" ; [уредник Милан Почуча]. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2022 (Нови Сад : НС Мала књига+). - 454 стр. ; 24 cm

Текстови ћир. и лат. - Тираж 150. - Стр. 19-20: Уводна реч / Милан Почуча = Foreword / Milan Počuča. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз већину радова.

ISBN 978-86-86121-51-6

а) Наука - Правни аспект - Зборници б) Друштво - Правни аспект - Зборници

COBISS.SR-ID 74323209